

Nr 41.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
ändrade grunder för bekämpandet av hönstyfus m. m.*

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 11 mars 1949 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 156, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om bekämpande av hönstyfus m. m.,

dels även i övrigt godkänna de i propositionen angivna grunderna för sådant bekämpande,

dels ock till *Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot hönstyfus* å riksstaten för budgetåret 1949/50 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

Sammanfattning.

I propositionen föreslås, att de nuvarande bestämmelserna angående bekämpande av hönstyfus skola från och med den 1 januari 1950 ersättas med föreskrifter om frivilligt bekämpande av samma slag som vid tuberkulos och smittsam kastning hos nötkreatur. Bekämpningsverksamheten skall enligt propositionen i stort sett begränsas till avelshönserierna. Bland dessa skall frivilligt bekämpande kunna anordnas såväl av veterinärstyrelsen som av vederbörande hushållningssällskap. Verksamheten skall i första hand bedrivas i form av regelbundna blodprovsundersökningar, vanligen utförda av någon lekman i orten som erhållit en kortare utbildning för uppgiften. Har en besättning befunnits smittfri, skall bevis därom (friförklaring) kunna meddelas.

Beträffande kostnaderna förutsättes, att blodundersökningarna i stor utsträckning skola verkställas kostnadsfritt men att anslutna djurägare skola erlägga en årlig avgift. Statsbidrag föreslås skola utgå till hushållningssällskapen dels för laboratoriearbete och ersättningar till provtagare och dels med visst belopp för varje anslutet djur över sex månaders ålder.

Misstänkes hönstyfus i besättning som ej är ansluten till frivilligt bekämpande, skall enligt propositionen veterinärstyrelsen kunna låta verkställa blodundersökning på statsverkets bekostnad samt, om så erfordras, förord-

na om nedslaktning. För djur som nedslaktats på grund av sådant förordnande föreslås ersättning skola lämnas av statsmedel.

Statsverkets bruttoutgifter för budgetåret 1949/50 beräknas till 40 000 kronor. Å andra sidan beräknas under samma år till veterinärstyrelsen inflyta djurägaravgifter med 15 000 kronor. Nettoutgiften har alltså uppskattats till 25 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 344 av herrar *Pettersson* i Dahl och *Hægglom*.

Gällande bestämmelser. I fråga om bekämpandet av hönstyfus gäller för närvarande kungörelsen den 20 november 1931 (nr 402) angående åtgärder mot hönskolera, hönspest och hönstyfus. Enligt denna kungörelse i dess ursprungliga lydelse förelåg anmälningsskyldighet för djurägare, inom vars besättning misstänktes någon av de angivna sjukdomarna. Sedan veterinär företagit undersökning, kunde veterinärstyrelsen vid konstaterad sjukdom eller skälig misstanke därom förordna om nedslaktning helt eller delvis av besättningen. Efter styrelsens prövning kunde ersättning av statsmedel tillerkännas djurägaren. — Vid utfärdandet av epizootilagen den 12 april 1935 upphävdes nämnda kungörelse i vad den avsåg hönskolera och hönspest, vilka båda sjukdomar omfattas av epizootilagens bestämmelser. Beträffande hönstyfusen ansågs, att man borde överväga att övergå till bekämpande på frivillighetens väg. Härför befanns emellertid närmare utredning erforderlig. I fråga om hönstyfus blev sålunda 1931 års kungörelse fortfarande gällande.

Utredningar. År 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt utreda ändring i sättet för bekämpandet av hönstyfus. I februari 1948 avgåvo veterinärstyrelsen och lantbruksstyrelsen betänkande i frågan. I betänkandet föreslogs, att man skulle övergå till en ordning med frivilligt bekämpande och samtidigt kontroll över kläckerirörelsen samt handeln med avelsdjur och avelsagg. — Det frivilliga bekämpandet ansågs böra ske efter i huvudsak samma riktlinjer som följts i fråga om tuberkulos och smittsam kastning hos nötkreatur. Sådant bekämpande borde alltså i första hand kunna anordnas av veterinärstyrelsen men dessutom, efter styrelsens godkännande, av hushållningssällskapen. Anslutna besättningar borde fortlöpande kontrolleras genom blodundersökningar utförda av auktoriserade blodprovare. Om smitta upptäcktes borde reagerande djur isoleras och nedslaktas. Djurägare borde ges möjlighet att få sin besättning friförklarad enligt av veterinärstyrelsen bestämda villkor. Undersökningarna borde ske kostnadsfritt men djurägaren borde erlægga viss årlig avgift för varje djur. Från statens sida borde utgå bidrag till hushållningssällskapen för undersökningskostnaderna. Djurägarna borde kunna erhålla statsbidrag vid nedslaktning. — Vid sidan av det frivilliga bekämpandet ansågs viss tvångsundersökning av besättningar böra kunna ske på statsverkets bekostnad. — Avelshönserierna borde enligt betänkandet ställas under kontroll. Denna ansågs emellertid kunna begränsas till den yrkes-

mässiga försäljningen. För rätt att yrkesmässigt driva avelshönseri föreslogs, att licens från veterinärstyrelsen skulle erfordras. Licens ansågs böra krävas även för rätt att driva yrkesmässig kläckerirörelse.

Sedan betänkandet remissbehandlats, anmäldes ärendet i statsrådet den 3 december 1948. Därvid beslöt Kungl. Maj:t anbefalla lantbruksstyrelsen och veterinärstyrelsen att gemensamt utreda möjligheten att nå ett tillfredsställande resultat av hönstufusbekämpandet genom åtgärder vilka helt eller huvudsakligen begränsades till avelsbesättningar.

Ämbetsverken inkommo med ny framställning i ärendet den 1 februari 1949. Därest det statsfinansiella läget och bristen på arbetskraft omöjliggjorde ett mera omfattande bekämpande, förordade ämbetsverken en begränsning huvudsakligen till avelsbesättningarna. Därest samtidigt meddelades bestämmelser om licenstväng för att yrkesmässigt driva avelshönseri eller kläckeri, syntes ämbetsverken begränsningen till avelsbesättningarna icke komma att nämnvärt inverka på bekämpandets effektivitet. I vissa fall borde dock blodprovsundersökning kunna företagas även inom annan besättning än avelsbesättning. Det förutsattes, att bekämpandet inom avelsbesättningarna skulle vara frivilligt och bedrivas efter samma linjer som uppdragits i 1948 års betänkande. Vid ett till avelshönserierna inskränkt frivilligt bekämpande ansågs anledning saknas att lämna hönseriägarna ersättning för nedslaktade djur. Vid nedslaktning efter undersökning inom annan besättning borde däremot ersättning kunna utgå. Denna borde icke sättas högre än till 2 kronor 50 öre för djur med möjlighet för veterinärstyrelsen att fastställa lägre belopp. I särskilda fall borde Kungl. Maj:t kunna bevilja högre ersättning. Såsom antytts ha ämbetsverken vidhållit förslaget i 1948 års betänkande om tillståndstväng för avelshönsrier och kläckerier.

Föredragande departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Med hänsyn till den vikt som fjäderfäproduktionen har för livsmedelsförsörjningen är det uppenbarligen angeläget att smittsamma sjukdomar bland hönsen kunna effektivt bekämpas. De bestämmelser i sådant hänseende som för närvarande gälla i fråga om hönstufus ha icke lett till önskat resultat. Nämda sjukdom lär i stället visa en tendens till ökad utbredning. Detta torde icke ringa mån bero på att hönstufusbekämpandet i sin nuvarande form icke är populärt bland djurägarna, varför dessa ofta lära underlåta att anmäla inträffade sjukdomsfall. Det torde därför vara lämpligt att nu övergå till statsunderstött frivilligt bekämpande enligt i huvudsak samma regler som tillämpas beträffande smittsam kastning hos nötkreatur. Åtminstone tills vidare synes dock detta bekämpande böra begränsas till avelshönserierna. Såsom veterinärstyrelsen och lantbruksstyrelsen anfört lär en dylik begränsning ej behöva medföra någon nämnvärd minskning av bekämpandets effektivitet. Om avelsbesättningarna kunna hållas fria från smitta, kan nämligen sjukdomen väntas jämförelsevis snart komma att visa nedgång även inom bruksbesättningarna. För övrigt lär något större intresse för deltagande i frivilligt bekämpande knappast kunna påräknas bland ägarna av bruksbesättningar. Dessa kun-

na nämligen icke på samma sätt som avelshönserierna utnyttja en friförklaring för att tillförsäkra sig bättre villkor vid avsättningen av sina produkter.

Det lär emellertid icke vara tillrådligt att helt avstå från möjligheten till tvångsmässigt bekämpande. Därest misstanke uppkommer om att höns-tyfus utbrutit inom en besättning, som icke är ansluten till frivilligt bekämpande, synes veterinärstyrelsen böra äga befogenhet att föranstalta om blodundersökning på statsverkets bekostnad. Därvid bör styrelsen tillika ha viss möjlighet att förordna att besättningen skall helt eller delvis nedslaktas. För djur som nedslaktas på grund av sådant förordnande bör ersättning till ägaren utgå av statsmedel.

Dessutom synes styrelsen, på sätt föreslagits under utredningen, böra erhålla befogenhet att låta verkställa blodundersökningar i syfte att utröna hönsstyfusens spridning inom landet.

Veterinärstyrelsen och lantbruksstyrelsen ha föreslagit att i samband med övergången till frivilligt bekämpande skulle införas tillståndstvång för rätt att yrkesmässigt driva avelshönseri eller kläckeri. För min del är jag emellertid icke beredd att tillstyrka en sådan anordning. Den skulle i själva verket innebära att, ehuru bekämpandet formellt vore frivilligt, avelshönserierna bleve tvingade att ansluta sig till detsamma. Det torde ej heller med fog kunna göras gällande, att införandet av tillståndstvång skulle utgöra en nödvändig förutsättning för ett framgångsrikt bekämpande. För ägaren av ett avelshönseri lär en friförklaring vara av sådant ekonomiskt värde att man även utan licensförfarande bör kunna räkna med att så gott som alla dylika hönsrier av någon betydelse komma att anslutas till det frivilliga bekämpandet. Vad kläckerierna beträffar skulle ett krav på auktorisation i praktiken ytterst drabba de hönsägare som insände ägg för kläckning. Även för dem skulle komma att föreligga ett indirekt bekämpningstvång.

I fråga om de närmare riktlinjerna för det frivilliga bekämpandet ansluter jag mig till de förslag som framlagts av veterinärstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Sådant bekämpande bör alltså enligt min mening kunna anordnas såväl av veterinärstyrelsen som, efter styrelsens godkännande, av hushållningssällskapen. Förfarandet vid anslutning bör vara i huvudsak detsamma som föreskrivits i fråga om bekämpandet av smittsam kastning, och liksom vid dylikt bekämpande bör möjlighet finnas att utesluta den som icke iakttagit meddelade föreskrifter.

Såsom ämbetsverken anfört bör bekämpningsverksamheten främst avse att genom regelbundna blodprovsundersökningar utöva kontroll över hälsotillståndet i de anslutna besättningarna. Jag delar ämbetsverkens mening att undersökningarna i allmänhet böra ske enligt snabbagglutinationsmetoden och verkställas av lekmän som auktoriserats såsom blodprovare. Meddelandet av auktorisation torde böra ankomma på den som anordnar bekämpandet. Särskilt om bekämpandet, på sätt jag föreslagit, inskränkes till avelshönserierna, lära några större svårigheter icke möta att finna tillräckligt antal för uppdraget såsom blodprovare lämpliga personer. Deras verk-

samhet bör stå under inseeende av veterinärstyrelsen som därvid bl. a. torde få tillfälle att beakta, att icke noggrannheten eftersättes genom en alltför hastig arbetstakt i syfte att uppnå ökade förtjänster. Något hinder bör uppenbarligen ej föreligga mot att hushållningssällskap för provtagningen anlita egen personal.

Om prov enligt snabbagglutationsmetoden visar misstänkt resultat, bör tydligen ytterligare undersökning företagas enligt röragglutationsmetoden. Det kan måhända också visa sig lämpligt att med vissa mellanrum låta de rutinmässiga kontrollundersökningarna ske enligt sistnämnda metod. Dessutom bör blodprovskontrollen vid behov kompletteras med laboratorieundersökningar av ofullständigt ruvade ägg, kadaver av kycklingar och höns m. m.

Då smitta upptäckes bör det åligga djurägaren att vidtaga erforderliga åtgärder för att hindra dess spridning och begränsa sjukdomen. Det torde få ankomma på den som anordnar bekämpandet att ge anvisning på lämpliga metoder härför. Såsom ämbetsverken anfört torde i första hand ifrågakomma isolering och nedslaktning jämte desinfektion.

Djurägare som är ansluten till bekämpandet bör, liksom vid kastsjukebekämpande, kunna erhålla förklaring att hans besättning tills vidare skall anses fri från hönstufus (friförklaring). Villkoren för erhållande av dylik friförklaring torde böra bestämmas av veterinärstyrelsen, men förklaringen bör, om bekämpandet ledes av hushållningssällskapet, kunna meddelas av detta. Innehavare av friförklarad besättning bör vara skyldig att i fortsättningen låta verkställa regelbundna blodundersökningar och även i övrigt vidtaga sådana kontrollåtgärder som veterinärstyrelsen föreskriver. Åsidosättes denna skyldighet eller befinnes vid undersökning att något djur är behäftat med hönstufus, bör tydligen friförklaringen återkallas. Jag delar ämbetsverkens uppfattning att sådana avelshönsier som redan nu ha besättningen ställd under regelbunden blodprovskontroll böra, om intet sjukdomsfall förekommit, kunna erhålla friförklaring omedelbart vid anslutningen.

Beträffande kostnaderna biträder jag ämbetsverkens förslag, att anslutna djurägare skola erlägga viss årlig avgift för alla djur över sex månaders ålder samt att denna avgift skall sättas högre för icke friförklarade än för friförklarade besättningar. I gengäld bör, såsom ämbetsverken förordat, blodundersökning av icke friförklarad besättning ske kostnadsfritt medan ägare av friförklarad besättning själv bör bekosta kontrollen av denna. Liksom vid kastsjukebekämpandet synes det lämpligt att årsavgifternas belopp fastställas av den som anordnar bekämpandet, dvs veterinärstyrelsen eller vederbörande hushållningssällskap. Hushållningssällskapets beslut i detta avseende torde dock böra underställas veterinärstyrelsens prövning.

Vid det av veterinärstyrelsen ledda bekämpandet torde djurägaravgifterna tills vidare böra bestämmas i enlighet med vad ämbetsverken föreslagit eller till 20 öre för djur i icke friförklarad besättning och 5 öre för djur i besättning som friförklarats. Jämväl beträffande gottgörelsen till provtagare vid detta bekämpande ansluter jag mig till vad ämbetsverken

föreslagit. Därest till auktoriserade blodprovare skola kunna erhållas personer med önskvärda kvalifikationer, lär det vara nödvändigt att ersättningen icke är alltför låg. För min del anser jag sannolikt, att det endast undantagsvis kan bli möjligt för en sådan blodprovare att på en dag taga och undersöka så mycket som 500 prov. I varje fall torde han i så fall ej sällan nödgas tillsätta ytterligare en dag för resor. Med hänsyn härtill kan jag icke dela statskontorets uppfattning att särskilt dagarvode utöver den föreslagna ersättningen för varje prov skulle vara överflödigt. Å andra sidan kan jag ej heller biträda det i ett yttrande framställda förslaget att de auktoriserade blodprovorna skulle anställas i heltidstjänst med fast lön.

Liksom vid kastsjukebekämpandet synes statsbidrag böra lämnas till hushållningssällskapens verksamhet på förevarande område. Bidragen torde böra fastställas av Kungl. Maj:t och torde tills vidare böra bestämmas i stort sett enligt de grunder ämbetsverken angivit. I första hand torde understöd till verksamheten i allmänhet böra givas med 10 öre för varje avslutet djur över sex månaders ålder i icke friförklarad besättning. Dessutom bör bidrag utgå med i genomsnitt 45 öre för laboratorieundersökning av blodprov enligt röragglutationsmetoden, 1 krona för kadaverundersökning och 10 öre för varje blodprov som undersökts enligt snabbagglutationsmetoden. Med anledning av vad som i vissa remissyttranden anförts därom, att större bidrag vore erforderliga, vill jag framhålla, att hushållningssällskapens utgifter för registrering och annat expeditjonsarbete komma att avsevärt minskas genom att bekämpandet inskränkes till avelshönserierna. För att skäligheten av statsbidragets storlek skall kunna bedömas, bör det åligga hushållningssällskapen att årligen till veterinärstyrelsen lämna redogörelse för det ekonomiska resultatet av ifrågavarande verksamhet.

Antigen till blodprovsundersökningarna bör tillhandahållas hushållningssällskapen och veterinärstyrelsen av veterinärmedicinska anstalten. Övervägande skäl synas mig tala för att anstalten erhåller ersättning härför efter självkostnadspris. I den mån av hushållningssällskapen rekvirerat antigen icke användes till undersökningar, som avse friförklarade besättningar och som följaktligen skola betalas av djurägarna, bör täckning för antigenkostnaden lämnas i form av statsbidrag.

Likaså bör enligt min uppfattning veterinärmedicinska anstalten äga gottskrivna sig ersättning enligt sedvanlig taxa för sådana blodprovs- och kadaverundersökningar som i samband med det av veterinärstyrelsen anordnade bekämpandet på uppdrag av styrelsen utföras vid anstalten. Jag räknar med att denna ersättning tills vidare kommer att utgå enligt de grunder anstalten föreslagit, dvs med 25 öre för varje blodprovsundersökning och 1 krona för varje kadaverundersökning.

Vad härefter angår det tvångsmässiga bekämpande som enligt vad jag förut anfört bör få tillgripas i undantagsfall, har jag redan framhållit att veterinärstyrelsen torde böra bemyndigas att vid dylikt bekämpande förordna om nedslaktning, helt eller delvis, av vederbörande besättning samt att ersättning för nedslaktat djur synes böra utgå av statsmedel. Som förut-

sättning för förordnande om nedslaktning lär böra gälla att styrelsen finner sannolikt att sjukdomen därigenom kan fullständigt utrotas i besättningen samt att sådant utrotande är av väsentlig betydelse för att förekomma att andra besättningar smittas. Med avseende å nedslaktningsersättningens belopp torde såsom styrelsen föreslagit böra föreskrivas, att det i varje enskilt fall skall fastställas av styrelsen och icke må överstiga 2 kronor 50 öre. Jag kan icke dela statskontorets uppfattning att en gottgörelse av denna storlek skulle vara för hög. Å andra sidan synes det mig icke erforderligt att Kungl. Maj:t skall kunna på särskild framställning bevilja större ersättning än nyss sagts.

Den nya ordningen för hönstufusbekämpandet torde böra träda i kraft den 1 januari 1950. Det synes mig lämpligt att, på sätt veterinärstyrelsen och lantbruksstyrelsen förordnat, Kungl. Maj:t vid behov får förordna att samma ordning skall tillämpas för bekämpande av andra paratyfoser hos fjäderfä. Eftersom vissa dylika paratyfoser kunna angripa även människor, bör dock Kungl. Maj:t i samband med sådant förordnande kunna föreskriva, att tvångsnedslaktning mot ersättning av statsmedel må verkställas jämväl vid besättning som är ansluten till frivilligt bekämpande.

Statsverkets bruttoutgifter för första verksamhetsåret ha av styrelserna beräknats till 35 560 kronor. Vid genomförande av vad jag tillstyrkt i fråga om ersättningar till veterinärmedicinska anstalten bör, med oförändrade beräkningsgrunder i övrigt, beloppet höjas med 7 600 kronor till 43 160 kronor. Därest den nya ordningen på sätt jag föreslagit får träda i kraft den 1 januari 1950, böra kostnader nu beräknas endast för senare hälften av budgetåret 1949/50. Det lär emellertid kunna antagas att behovet av blodundersökningar framför allt kommer att göra sig gällande under första verksamhetstiden, innan de anslutna besättningarna ännu i någon högre grad hunnit bli befriade från sjukdomen. Särskilt med hänsyn härtill torde det vara försiktigast att för nämnda halvår räkna med en kostnad som i det närmaste motsvarar nyss angivna kostnad för helt år, eller i runt tal 40 000 kronor. I likhet med statskontoret tillstyrker jag att för ändamålet beviljas särskilt anslag, lämpligen av förslagsanslags natur. De djurägaravgifter som inflyta till veterinärstyrelsen böra redovisas såsom särskilda uppbördsmedel under detta anslag. Dessa avgifter torde för halva budgetåret 1949/50 kunna uppskattas till 15 000 kronor. Medelsbehovet å anslaget kan alltså beräknas till 25 000 kronor.»

Motionärerna ha hemställt, att riksdagen ville besluta 1) att höja maximiersättningen för tvångsnedslaktat djur till 3 kronor 50 öre samt 2) att komplettera förslaget till förordning om bekämpande av hönstufus m. m. med bestämmelser om tillståndstvång för rätt att yrkesmässigt bedriva avelshönseri eller kläckeri.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för motionen får utskottet hänvisa till denna.

Utskottet. Det föreliggande förslaget till åtgärder för bekämpande av hönstufus bygger i princip på att bekämpandet skall begränsas till avels-

hönserier, varmed avses hönserier som drivas med syfte att för rekrytering av andra besättningar tillhandahålla avelsägg, kycklingar eller höns. Det synes utskottet uppenbart, att avelsområdet är det viktigaste att angripa, när det gäller att komma till rätta med sjukdomen. I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet därför anledning antaga, att den angivna begränsningen icke skall nämnvärt inverka på effektiviteten av sjukdomsbekämpandet. De förslagsställande myndigheterna ha givit uttryck åt samma uppfattning men härvid förutsatt, att bestämmelser samtidigt skulle meddelas om licenstvång för behörighet att yrkesmässigt driva avelshönseri eller kläckeri. Denna förutsättning ha jämväl motionärerna funnit nödvändig för att effektivitet i bekämpandet av sjukdomen skall kunna nås. Ett dylikt tillståndstvång har däremot departementschefen förklarat sig icke vara beredd att tillstyrka. Utskottet finner för sin del de av motionärerna uttalade farhågorna för att sjukdomsbekämpandet utan detta tillståndstvång kommer att visa sig föga effektivt icke vara helt utan grund. Å andra sidan torde man kunna förvänta, att den friförklaring, som till bekämpandet anslutna avelshönserier enligt förslaget förutsätts kunna erhålla, skall visa sig vara av sådant värde, att den kommer att utgöra en tillräcklig stimulans till frivillig anslutning till bekämpandet. I än högre grad torde detta enligt utskottets mening bliva fallet genom det tillägg till författningsförslaget som utskottet i det följande kommer att förorda. Det skulle måhända också visa sig i praktiken svårt att draga gräns mellan företag som skulle åläggas tillståndstvång och sådana som borde undantagas därifrån. På anförda skäl vill utskottet förorda, att man i avvaktan på resultatet av åtgärder, som i princip grunda sig på frivilligt åtagande, tills vidare avstår från att införa bestämmelser om tillståndstvång för rätt att driva avelshönseri eller kläckeri. Utskottet finner sålunda icke tillräckliga skäl föreligga för bifall till den förevarande motionen i vad den nu berörts.

I syfte att öka det praktiska värdet av friförklaring vill utskottet förorda en komplettering av det vid propositionen fogade författningsförslaget efter förebild från förordningen angående vissa åtgärder för bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur (1947: 209). Utskottet föreslår sålunda för sin del, att i den föreslagna förordningen intages en ny paragraf av innebörd, att överlåtelse av ägg, kycklingar eller höns under beteckning som utsäger eller ger sken av att äggen eller djuren äro fria från nämnda sjukdom icke må ske med mindre de härröra från besättning eller del därav som enligt bestämmelserna i förordningen friförklarats. Överträdelse av den av utskottet föreslagna paragrafen torde böra straffas med dagsböter.

Enligt det föreliggande förslaget skall djurägare i vissa fall vara berättigad till ersättning vid nedslaktning av djur. Så föreslås under närmare angivna förutsättningar bliva fallet när förordnande om nedslaktning meddelas efter tvångsvis företagen undersökning av besättning. Ersättning förutsättes sålunda icke skola utgå när fråga är om besättning som är ansluten till det frivilliga bekämpandet. I detta hänseende avviker förslaget från be-

stämmelserna beträffande smittsam kastning hos nötkreatur vilka bestämmelser i huvudsak tagits till förebild vid utarbetande av förslaget. Såsom de förslagsställande myndigheterna anfört torde vid ett frivilligt bekämpande, som är inskränkt till avelshönserierna, anledning saknas att lämna hönseriägarna ersättning för nedslaktade djur. Det kan nämligen med fog göras gällande, att den som driver avelshönseri såsom särskild näring bör själv svara för risker som veterligen äro förbundna med denna näring. Från denna utgångspunkt borde ersättning vid nedslaktning över huvud icke kunna utgå till ägare av avelshönseri. Enligt förslaget uteslutes emellertid från rätt till ersättning icke ägare av avelshönseri utan den som är ansluten till det frivilliga bekämpandet. Detta innebär alltså att, när det gäller rätt till ersättning för nedslaktade djur, ägare av avelshönseri vilken undandrager sig anslutning till sjukdomsbekämpandet kommer i en bättre ställning än den som ansluter sig till bekämpandet. Detta förhållande kan synas oegentligt. Emellertid finner utskottet starka principiella betänkligheter möta mot bestämmelser om tvångsledslaktning utan någon som helst rätt till ersättning. Vidare bör jämväl i detta sammanhang erinras om att endast den till bekämpandet anslutne kan erhålla förmånen av friförklaring. Det bör också framhållas, att nedslaktning tvångsvis av besättning torde ifrågakomma endast i undantagsfall. Efter överbäggande av dessa synpunkter har utskottet funnit sig böra tillstyrka de föreslagna allmänna riktlinjerna för rätt till ersättning vid nedslaktning av djur.

Ersättningens maximibelopp, som i förslaget upptagits till 2 kronor 50 öre för varje djur, har i den föreliggande motionen föreslagits skola höjas till 3 kronor 50 öre. Det har därvid hänvisats till att ersättningen enligt förslaget skall från fall till fall bestämmas av veterinärstyrelsen och att därför anledning icke vore att befara, att ersättningen bleve oskäligt hög. Enligt de förslagsställande myndigheternas mening borde Kungl. Maj:t i särskilda fall kunna bevilja högre ersättning än 2 kronor 50 öre. Statskontoret däremot har i remissyttrande funnit redan detta maximibelopp alltför högt. I likhet med departementschefen anser utskottet icke erforderligt att öppna möjlighet att bevilja högre ersättning än 2 kronor 50 öre för djur. Härvid vill utskottet erinra om att enligt 10 § i förordningen djurägare må efter veterinärstyrelsens godkännande förfoga över köttet av nedslaktat djur. Utskottet finner sig sålunda icke heller i nu berört hänseende kunna tillstyrka bifall till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag i de delar det icke nu berörts har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må

1) med förklaring, att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i förslaget till förordning om bekämpandet av höns-tyfus m. m., för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förordning om bekämpande av hönstufus m. m.

Härigenom förordnas som följer.

Frivilligt bekämpande.

1 §.

Veterinärstyrelsen äger anordna frivilligt bekämpande av hönstufus vid rikets avelshönserier i enlighet med vad nedan stadgas.

Efter veterinärstyrelsens medgivande må sådant bekämpande ock inom visst område anordnas av hushållningssällskap.

Med avelshönseri avses i denna förordning hönseri som drives med syfte att för rekrytering av andra hönsbesättningar tillhandahålla avelsågg, kycklingar eller höns.

2 §.

Djurägare som önskar ansluta sin besättning till frivilligt hönstufusbekämpande skall avgiva förbindelse till den som anordnar bekämpandet att under minst två år iakttaga för bekämpandet meddelade bestämmelser ävensom gälda föreskriven avgift.

I förbindelsen skall intagas förbehåll därom att, därest förbindelsen icke uppsäges senast ett år före utgången av dess giltighetstid, förlängning på ett år skall anses hava kommit till stånd, samt att, om besättningen jämlikt 5 § uteslutes från bekämpandet, djurägaren skall vara skyldig att utgiva två års avgifter.

3 §.

I enlighet med föreskrifter av den som anordnar bekämpandet skall inom ansluten besättning för utrönande av sjukdomens förekomst tagas blodprov för serologisk undersökning samt verkställas undersökning av djurkroppar.

Ägare av besättning där hönstufus förekommer är skyldig att vidtaga nödiga åtgärder för att hämma sjukdomen och hindra dess spridning. Särskilt skall försiktighet iakttagas vid försäljning av djur eller ägg, så att icke smittan sprides till besättning som är fri från sjukdomen.

4 §.

Djurägare må under de förutsättningar veterinärstyrelsen anger erhålla förklaring att hans besättning tills vidare skall anses fri från hönstufus (*friförklaring*). Friförklaring meddelas av veterinärstyrelsen eller, inom område där hushållningssällskapet anordnat bekämpandet, efter veterinärstyrelsens bemyndigande av sällskapet.

Ägare av friförklarad besättning är skyldig att låta verkställa de undersökningar och underkasta besättningen den kontroll i övrigt som veterinärstyrelsen föreskriver.

Har djurägaren brutit mot de för bekämpandet meddelade föreskrifterna eller har djur vid undersökning befunnits behäftat med hönstufus eller kan eljest befaras att sjukdomen på nytt inkommit i besättningen, skall friförklaringen återkallas.

Återkallelse meddelas av den som anordnar bekämpandet. Vederbörande veterinär må återkalla friförklaring tills vidare i avbidan på slutligt beslut.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

5 §.

Underlåter djurägare att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter för frivilligt hönstufusbekämpande, må den som anordnar bekämpandet utesluta besättningen därifrån.

6 §.

Det ankommer på den som anordnar frivilligt hönstufusbekämpande att årligen fastställa de avgifter som skola erläggas av djurägarna. Sådant beslut av hushållningssällskap skall underställas veterinärstyrelsen för godkännande.

7 §.

Hushållningssällskap som anordnar frivilligt hönstufusbekämpande i enlighet med denna förordning må för varje till bekämpandet anslutet, mer än sex månader gammalt djur i icke friförklarad besättning erhålla årligt statsbidrag med visst av Kungl. Maj:t bestämt belopp.

Statsbidrag må ock, efter grunder som fastställas av Kungl. Maj:t, utgå för undersökning av blodprov eller djurkropp som verkställas annorstädes än å statens veterinärmedicinska anstalt.

8 §.

Statsbidrag utbetalas av veterinärstyrelsen.

Det åligger hushållningssällskap som åtnjuter statsbidrag att före den 15 mars varje år till veterinärstyrelsen avgiva redogörelse för sällskapets utgifter och inkomster i bekämpningsverksamheten under nästföregående år.

Annat bekämpande.

9 §.

Uppkommer misstanke att hönstufus utbrutit i besättning som icke är ansluten till frivilligt bekämpande, må veterinärstyrelsen låta på statens bekostnad taga blodprov från besättningen för serologisk undersökning. Sådan åtgärd må ock eljest vidtagas för utrönande av sjukdomens spridning inom landet.

10 §.

Framgår vid undersökning som avses i 9 §, att hönstufus förekommer i besättningen, och finner veterinärstyrelsen sjukdomen kunna fullständigt utrotas där genom nedslaktning av vissa eller alla djur, må styrelsen, om sådant utrotande är av väsentlig betydelse för att förekomma att andra besättningar smittas, förordna att nedslaktning i nödig omfattning skall ägarum.

Vid nedslaktning skall anordnas kontroll på sätt veterinärstyrelsen föreskriver. Djurägaren må efter veterinärstyrelsens godkännande förfoga över köttet av nedslaktat djur.

11 §.

Vägrar djurägare att låta blodprov tagas eller nedslaktning verkställas efter vad i 9 eller 10 § sägs, må länsstyrelsen på framställning av veterinärstyrelsen förordna om nödig handräckning.

12 §.

Ha djur nedslaktats i den ordning som sägs i 10 §, är ägaren berättigad till ersättning av statsmedel. Ersättningens belopp bestämmes av veterinärstyrelsen. Det må icke sättas högre än till två kronor femtio öre för varje djur.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Gemensamma bestämmelser.

13 §.

Ej må någon överlåta ägg, kycklingar eller höns under beteckning, som utsäger eller giver sken av att äggen eller djuren äro fria från hönsstyfus, med mindre de härröra från besättning eller del därav som enligt 4 § friförklarats.

Bryter någon mot stadgandet i denna paragraf, straffes med dagsböter.

14 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av veterinärstyrelsen.

15 §.

Kungl. Maj:t må besluta, att vad i denna förordning är stadgat skall lända till efterrättelse även i fråga om annan paratyfos hos fjäderfä än hönsstyfus. Därvid må Kungl. Maj:t tillika föreskriva, att bestämmelserna i 9—12 §§ skola äga tillämpning jämväl å besättning som är ansluten till frivilligt bekämpande.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1950, då kungörelsen den 20 november 1931 (nr 402) angående åtgärder mot hönskolera, hönspest och hönsstyfus upphör att gälla.

2) i övrigt godkänna de i propositionen angivna grunderna för bekämpande av hönsstyfus m. m.;

3) till *Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot hönsstyfus* å riksstaten för budgetåret 1949/50 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor;

B) att motionen II: 344 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 maj 1949.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Anderberg, Svedberg, Näslund, Jon Jonsson och Isaksson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Svensson i Ljungskile, Andersson i Tungelsta, Andersson i Surahammar, Hæggblom, Andersson i Hyssna, Ahlsten och Boman i Stafsund.